

Schatten op Brafa

Verrassende stukken getipt door de handelaren

Als er in België reikhalzend naar een kunstbeurs wordt uitgekeken, is het wel Brafa. Traditioneel vormt de beurs het toneel voor spraakmakende vondsten en uitzonderlijke stukken uit de kunstgeschiedenis. Het aantal topwerken per vierkante meter beursvloer is in ons land ongeëvenaard. De sleutel tot dit alles zijn de handelaren, wiens doorgedreven en passionele zoektocht aan de basis van het rijke scala aan schatten ligt.

TEKST: **THIJS DEMEULEMEESTER & ELENA LOMBARDO**

Voor haar 64e editie vult Brafa de beursvloer met vijf monumentale werken van eregasten Gilbert & George. 'Handball', 2008. 302 x 444 cm. © De kunstenaars. Image courtesy Gilbert & George / White Cube / Albert Baronian.

enkele leden van de Kamer aan het woord over hét topwerk in hun carrière en plaatsen we hun verhalen naast die van de (inter) nationale handelaren op Brafa, die vertellen welk werk zij als hun topstuk voor 2019 beschouwen.

Meer weten

Bezoeken

BRAFA
Tour & Taxis
www.brafa.art
26-01 t/m 03-02

Lezen

De interviews met de leden van ROCAD.be komen uit 'Hundred years of dealing with art', door Thijs Demeulemeester Engelstalig

» **COLLECT** verlooft 10 duo-tickets onder de lezers die een mailtje sturen naar collect@ips.be, met de vermelding van hun naam en adres. Winnaars worden persoonlijk op de hoogte gebracht.

Brafa is zonder twijfel de drukst bezochte kunstbeurs van België. Vorig jaar sloot de 63e editie af met een nieuw record van 64.000 bezoekers. Het geheim schuilt wellicht in haar formule: de stands zijn niet per soort gerangschikt, waardoor alle kunststromingen vlotjes in elkaar overlopen. Met meer dan 20 kunst disciplines probeert de beurs aan ieders interesse tegemoet te komen. De komende editie zorgen 133 kunsthandelaren uit 16 landen opnieuw voor die waaier aan diversiteit. Het zijn de handelaars die bovendien dit jaar

de absolute ereplaats krijgen. De Koninklijke Kamer van de Antiquairs en Kunsthandelaars van België brengt naar aanleiding van haar 100-jarig bestaan namelijk een speciale tentoonstelling. Een dertigtal iconische kunstwerken, die allemaal verkocht werden door haar leden en uit private of museale collecties komen, worden er geëxposeerd. Naast een naamswijziging (voortaan ROCAD.be, Royal Chambre of Art Dealers) komt de Kamer op de proppen met een publicatie om dit 100-jarig bestaan te vieren. Naar aanleiding van de feestelijkheden laten wij in dit artikel

BRAFA
ART FAIR

Aangeboden op Brafa bij de genoemde handelaren.

ROC4D.BE

ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Te zien op de tentoonstelling op Brafa en/of gepubliceerd in 'Hundred years of dealing with art' door Thijs Demeulemeester.

Museumstukken

ROC1D.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Een topstuk
verkoppen aan
een wereld-

beroemd museum: voor veel kunsthandelaars is dat de ultieme bekroning van hun carrière. Rond de eeuwwisseling kreeg **Albert Vandervelden van La Mésangère (Luik)** een uniek Brabants retabel in handen, dat hij wist te verkopen aan een toonaangevend museum in Keulen. Hoewel de antiquair gespecialiseerd is in Luikse kunst, is het net dit topstuk dat hij niet snel zal vergeten.

Dit Brabantse retabel verkocht La Mésangère aan het Schnütgen Museum in Keulen. Hoe verliep die deal?

Albert Vandervelden: "Toen wij met La Mésangère het topstuk op Tefaf in 2000 presenteerden, trok het meteen de aandacht van meerdere buitenlandse musea en internationale handelaars. Na lange discussies kon dokter Hiltrud Westermann-Angerhausen, de directrice van het Musée Schnütgen, de stad Keulen in 2001 overtuigen om de triptiek aan haar vaste collectie toe te voegen. De verkoop van dat meesterwerk uit de gotische kunst aan een Duits museum onderstreept andermaal mijn belangrijke

positie op de internationale kunstmarkt. Met La Mésangère, opgericht in 1974, participeren we al sinds 1980 aan Tefaf en sinds 1990 aan de Biennale des Antiquaires en de Antiekbeurs van België, nu Brafa."

Wat maakt dit kunstwerk zo bijzonder?

"Het altaarstuk komt uit de vroegere collectie van de Duitse kunsthandelaar Raoul Heilbronner in Parijs. Het gaat om een belangrijk Brabants retabel in houtsnijwerk. De laatgotische triptiek in vergulde eik stelt enkele scènes uit het lijdensverhaal van Christus voor: de kruisdraging, de kruisiging en de kruisafneming. Dit meesterwerk uit circa 1500 draagt op twee plaatsen de merktekens van het atelier van Jan Borreman, actief in

Brussel tussen 1479 en 1520. Borreman en zijn familie behoorden tot de belangrijkste beeldsnijders van hun tijd."

Waarom koos u geen Luiks topstuk, toch één van uw specialiteiten?

"Ik wou aantonen dat ik, naast mijn Fondation Albert Vandervelden, gewijd aan Luikse kunst, ook interesse heb in kunstvormen uit andere regio's. De Fondation in het Château de Fanson zal haar deuren niet openen vóór 2020. Hoewel ik het tijdperk van Lodewijk XIV in mijn hart draag – met zowel de Franse

als de Luikse kunstuitingen uit die periode – heeft dat me nooit belet om me ook te focussen op kunstwerken uit diverse andere tijdvakken. Voor mijn scenografieën heb ik wel de trends gevolgd, maar ik ben altijd trouw gebleven aan mijn eerste instinct als antiquair: esthetiek en authenticiteit waren prioritair. Van de grote collectioneurs waarmee ik me omringde, heb ik de verzamelkoorts overgeërfd. Op die manier heb ik ook kunnen bijdragen aan talloze private en publieke verzamelingen. Dit Brusselse retabel is er een schoolvoorbeeld van."

BRAFA ART FAIR Artus Wolffort, 'De vier elementen', ca. 1620. Olieverf op doek, 2000 cm x 1550 cm. Te zien bij Jan Muller Antiques.

Jan Muller: "Dit is wellicht een van de mooiste Wolffort-schilderijen op de markt. De Antwerpse barokschilder Arthus Wolffort (1581-1641) was een leerling van Rubens en zou later de barokschilders Pieter van Mol en Pieter van Lint het vak leren. Vele van zijn werken zitten in museumcollecties, en de kans is groot dat dit werk uiteindelijk ook naar een museum zal gaan."

Prijsindicatie: € 300.000-500.000

BRAFA ART FAIR 'Frida's plaasteren korset met hamer en sikkel en een ongeboren baby', ca. 1950. Gedroogde plaaster en gemengde techniek, 40 x 33 x 14 cm. Te zien bij Sofie Van de Velde.

Ophelia Debisschop: "Frida Kahlo droeg gedurende haar leven vaak gipsen korsetten omdat haar ruggengraat te zwak was. Dit werk is één van de twee korsetten die nog bestaan. Kahlo heeft het zelf beschilderd terwijl ze het doet."

Prijsindicatie: € 2.000.000

BRAFA ART FAIR

Tobia Scarpa, 'Vaas uit de serie Battuto', 1960. Uitgevoerd door de glasfabriek Venini in Murano. Hoogte: 36 cm. Te zien bij Marc Heiremans.

Marc Heiremans: "Dit model werd in 1960 gecreëerd en in hetzelfde jaar tentoongesteld tijdens de Triënnale van Milaan. In 1962 zagen we het op de Biënnale van Venetië. De organische vorm van een bloem en de translucide kleur zorgen voor een delicate en poëtische verschijning. Veel van de iconische werken van Scarpa ('1935) worden door verzamelaars en musea wereldwijd gezocht."

Prijsindicatie: € 15.000-18.000

Gekende herkomst

ROC1D.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Soms spreken kunstwerken danig tot de verbeelding, omdat ze ooit in het bezit waren van wereldberoemde figuren. De ontdekking van zo'n stuk is echter uiterst zeldzaam. Het overkwam **Aurélié Di Egidio van L'Egide Antiques (Brussel)**, toen ze een mysterieuze empire tafelklok wist te kopen van een verzamelaar. Deze klok behoorde wellicht toe aan de collectie van niemand minder dan Joséphine de Beauharnais.

Wat is het verhaal achter deze empirestijl tafelklok?

Aurélié Di Egidio: "De prachtige pendule in verguld brons, 'La Toilette de Psyché', is gemaakt in de Empire-periode, rond 1805. De tafelklok is geattribueerd aan de Parijse horlogemaker Lépine. Het uurwerk heeft nog haar originele mechaniek met een zijden draad. Toen ik de klok onderzocht, bleek de wijzerplaat vervangen. Wellicht is dan de signatuur van klok-

kenmaker Lépine ook verdwenen. De figuren zijn bijzonder mooi uitgewerkt. Cupido staat op een kruk en presenteert aan de godin Psyché een juweel. Dat komt uit een doosje, dat op de console ligt. Psyché kijkt naar zichzelf in een spiegel, en dat spiegelmodel wordt toepasselijk 'een psyché' genoemd."

Wat symboliseert de tafelklok voor u?

"Deze klok is een ode aan de schoonheid. Bovenop de spiegel staat een pauw: het symbool van de onsterfelijkheid. De spiegel wordt gedragen door twee zwanenhalzen, een metafoor voor zedigheid. De vlinders rond de geëmailleerde wijzerplaat staan voor vernieuwing en zijn een knipoog naar het liefdesverhaal tussen Zephyrus en Psyché. Vrouwelijkheid staat centraal in deze klok, gewijd aan Psyché's toilet. Dat maakt het object perfect geschikt voor het boudoir van een keizerin."

Wat doet u besluiten dat dit een klok van Lépine is?

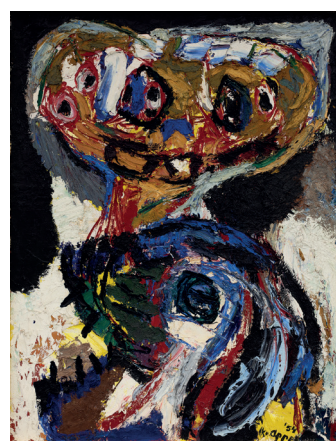
"Ik kocht deze tafelklok anoniem van een particuliere verzamelaar. Ze was compleet vuil, maar de vorm zei me wel iets. Na heel wat research kwam ik uit bij Lépine's klok voor keizerin Joséphine. In alle encyclopedieën van beroemde klokkenmakers staat zijn naam vermeld. In het boek 'Pendules du Mobilier National 1800-1870' van auteur Marie-France Dubuy-Baylet staat één exemplaar beschreven van zo'n zeldzame klok. Die werd door

Lépine zelf aangeboden aan keizerin Joséphine in 1805. Het sierobject maakte deel uit van de inboedel van het boudoir in haar appartement in het Palais de Saint-Cloud. In 1811 werd het aangekocht door de Garde-Meuble en gebruikt in het Palais du Grand-Trianon. Mijn klok is exact dezelfde. Als vrouwelijke antiquair ben ik heel tuk op dat soort verfijnde en delicate objecten. Bovendien was keizerin Josephines smaak heel invloedrijk gedurende de hele 19e eeuw."

BRAFA ART FAIR Domenico Bossi, 'Portrait van Groothertogin Maria Pavlona', 1804. Verf op ivoor, gesigneerd 'D.Bossi pinxit 1804'. Te zien bij Galerie Dario Ghio. Alberto Paolucci: "Dit stuk werd geschilderd door een van de beste miniaturisten van zijn tijd, Domenico Bossi (1767-1853), voor Groothertogin Maria Pavlona van Rusland (1786-1859)."
Prijsindicatie: € 25.000

BRAFA ART FAIR Karel Appel, 'Twee Koppen', 1954. Olieverf op doek, 130 x 100 cm. Te zien bij Rodolphe Janssen. © Foto: Hugard & Vanoverschelde photography, Brussels
Julie Senden: "Dit magnifiek doek van Karel Appel is niet alleen interessant omwille van zijn energieke penseelstreken en de bijzondere materialiteit, maar ook omwille van zijn geschiedenis. Niemand minder dan Hergé kocht het werk bij zijn vriend Marcel Stal, eigenaar van de galerie Carrefour in Brussel. Hij zou het in zijn bureau hangen en eind jaren '60 doorverkopen aan Stéphane Janssen, de vader van Rodolphe Janssen, die het in zijn collectie bewaarde. Ook hij zou het werk uiteindelijk van de hand zou doen en verkopen aan een Belgische verzamelaar. Vandaag vindt het werk zijn weg terug naar de galerie en stellen wij het te koop op Brafa."
Prijsindicatie: € 400.000.

BRAFA ART FAIR Chokwe-kam, Angola. Hout, hoogte: 19 cm. Te zien bij Didier Claes. Didier Claes: "Deze bijzondere kam heeft nog in de collectie van de Amerikaan Irwin Smiley (1928-2001) gezeten, die gekend was om zijn collectie tribale kunst."
Prijsindicatie: € 25.000

Enigma en mysterie

ROC1D.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Wanneer een mysterie rond een

kunstwerk hangt, is dit haast aantrekkelijker dan de naakte feiten. Van sommige enigmatische werken zullen we wellicht nooit de exacte functie, ontstaansgeschiedenis, betekenis, maker of herkomst weten, maar hun kwaliteit is ontegensprekelijk van het allerhoogste niveau. En die kwaliteit herkennen vergt het kennersoog van een antiquair.

Anne Autegarden (Sint-Pieters-Woluwe) kwam in haar carrière een opmerkelijke kast van Gio Ponti (1981-1979) tegen. Niemand weet wie de opdrachtgever was.

Waarom is dit meubel van Gio Ponti zo bijzonder?

Anne Autegarden: "Gio Ponti (1891-1979) was een multitalent: hij was architect en ontwerper van zowel meubilair, als tegels, als complete interieurs. Hij was in 1928 ook oprichter van het invloedrijke design- en architectuurmagazine Domus. De Italiaan presenteerde in 1951 het eerste model van deze 'trumeau' op de Triënnale van Milaan. Het meubel was een samenwerking met Fornasetti en werd gerealiseerd door Fratelli Radice uit Milaan. Hier zie je het model in een variant in notelaar en citroen-hout. Een verzamelaar moet dit exemplaar, wellicht een 'pièce

unique', ongetwijfeld begin jaren '50 besteld hebben. Het werd eveneens gemaakt door Fratelli Radice. De proporties zijn heel bijzonder, bijna sculpturaal. Geopend is dit meubel een ideaal kabinet om een collectie porselein van Gio Ponti in te exposeren. Ik heb het destijds verkocht aan een Amerikaanse privéverzamelaar."

Welk parcours liep u als design-antiquair?

"Ik startte mijn carrière als generalistisch antiquair. Maar ik merkte dat ik steeds vaker decoratieve kunst uit de jaren '30 en '40 kocht. Binnen de niche van het 20e-eeuwse design begon ik me 25 jaar geleden te specialiseren in Italiaans design. Pas daarna kwam het Amerikaans design en het Belgisch design op mijn pad."

En dat terwijl Frans en Scandinavisch design veel commerciëler zijn.

"Ik vind Italië nog steeds hét land van de design. Er is zoveel meer originaliteit en kwaliteit te vinden, ook al is Frans design nu inderdaad veel duurder. In Frankrijk werd design eerst getekend door een schrijnwerker (ébéniste) en vervolgens door een decorateur. In Italië waren het eerst de schrijnwerkers die ontwierpen en daarna de architecten. Dat merk je in de lijnvoering, in de

constructie van de meubels, in de manier waarop ze met ruimte spelen."

BRAFA
ART FAIR

Maestro de Riglos, 'Scènes uit het leven van Blasius van Sebaste', Spanje, ca. 1450-1460. Tempera op paneel, 188 x 52 cm. Te zien bij Galeria Bernat. © Galeria Bernat.

Marc Comerma: "Deze panelen behoren tot een altaarstuk voor de heilige Blasius van Sebaste. Het middenpaneel bevindt zich in de Costa Collectie in de VS en de predella met de scènes uit de Passie van Christus in een privécollectie in Barcelona. Niemand weet wie de Meester van Riglos is."

Prijsindicatie: € 210.000

Monumentale werken

ROC1D.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

'Size matters', en dat geldt

zeker ook in de kunstwereld, want een werk van ongewoon formaat zorgt altijd voor een verrassing van formaat. Het overkwam **Francis Janssens Van der Maelen van Fine Art Silver (Brussel)**, toen hij een torenhoge kristallen vaas van Val-Saint-Lambert ontdekte.

Met zijn 200 kilogram en 2m25 is dit – op zijn zachtst gezegd – een uitzonderlijk kunstobject. Francis Janssens Van der Maelen: "De balustervaa bestaat uit 82 onderdelen, geassembleerd tot één structuur van maar liefst 2m25 hoog. Goed voor een indrukwekkende 200 kilogram. De negen blazoenen met kroon stellen de negen verschillende provincies in België voor."

Hoe kwam u eraan?

"Heel toevallig, toen ik bij mijn garagehouder langsging om mijn banden te laten vervangen. De man in kwestie is al lang een vriend. Bij mijn bezoek vertelde hij me dat één van zijn klanten graag een spectaculaire vaas zou willen verkopen. Mijn interesse was uiteraard gewekt. En toen ik effectief bij die dame langsging, bleek zij een familielid van de voormalige directeur van de Belgische Cristallerie Val-Saint-Lambert. Haar magnifieke balustervaa in kristal bleek een kunstwerk van Léon Ledru, gemaakt voor de Wereldtentoonstelling van 1894 in Antwerpen."

Welk parcours legde de vaas af sinds uw ontdekking?

"Ik besloot ze te presenteren op Tefaf Maastricht. Ik had mijn

stand compleet ingericht rond dat 'pièce unique'. In Wallonië werden verschillende partijen gemobiliseerd om dat stuk cultuurpatrimonium in België te kunnen houden, omdat het representatief is voor de geschiedenis van de Cristallerie Val-Saint-Lambert. De stad Luik, de stad Seraing, de provincie Luik en de firma Immoval kochten uiteindelijk samen het topstuk voor 320.000 euro. Vandaag de dag is de vaas te bewonderen in Grand Curtius in Luik. Er is ook een procedure gestart om het kunstobject te klasseren als topstuk van het Waals en Brussels Gewest."

BRAFA
ART FAIR

'Octahedrite meteoriet van de Sichote-Alin inslag', fragment van de uiteenspatting op 12 februari 1947. Vindplaats: het Sichote-Alingebergte nabij Luchegorsk, Siberië. Hoogte: 29,6 cm. Gewicht: 28,79 kg. Te zien bij Art Ancient. Denis Moiseev: "Dit stuk meteoriet is zeer speciaal vanwege zijn uitzonderlijke grootte en sculpturale kwaliteiten. Hoewel de meteoriet meer dan 4 miljard jaar geleden ontstond, daalde dit object slechts 70 jaar geleden neer in de lucht boven Siberië, wanneer de Sichote-Alinmeteoriet insloeg in de atmosfeer en in stukken uiteen barstte. Vandaag is het nog steeds de grootste inslag waargenomen door ooggetuigen."

Prijsindicatie: \$ 135.000 (€ 118.000)

BRAFA
ART FAIR

'Pteranodon Longiceps', volledig skelet in vliegpositie, Boven-Krijt-periode, 70-85 miljoen jaar geleden. Vindplaats: Niobrara Geological Formation, Western Kansas, Verenigde Staten. Spanwijdte: 350 cm. Te zien bij Theatrum Mundi. Luca Cableri: "Een dinosaur bezitten is een ware trend geworden, en hun overblijfselen worden als designobjecten beschouwd. Maar weinigen weten dat een dinosaur een echt kunstwerk is. Het in elkaar steken van een skelet vergt de kennis van paleontologen, ambachtslui, ontwerpers en academici. Voor mij is deze Pteranodon zeer speciaal, omdat ik hem zelf ontdekte in Wyoming, samen met een expert paleontoloog."

Prijsindicatie: € 140.000

Interculturele dialoog

ROC1D.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Kunst is op haar best als universele bruggenbouwer tussen verschillende culturen, volkeren of religies. Als culturen elkaar ontmoeten en beïnvloeden, ontstaan vaak boeiende artistieke synergiën. Ook in kunstobjecten kan je een interculturele dialoog voelen. Dit gold ook voor **Laurence Lenne van Galerie Art et Patrimoine (Ath)**, die een albarello in handen kreeg die getuigt van de Italiaanse invloeden in Antwerpen en in de 16e eeuw.

Waarom is deze albarello zo belangrijk voor u?

Laurence Lenne: "Op dit moment is dit het enige bekende exemplaar van dit type albarello. Het kunstobject getuigt van de luxe-keramiekproductie in Antwerpen in de tweede helft van de 16e eeuw. Een onvervangbaar stuk Vlaams renaissancepatrimonium dus, dat nu deel uitmaakt van een zeer belangrijke Europese collectie. Het is het soort exceptionele objecten dat je maar één keer in je leven tegenkomt. Ik kon gelukkig al meermaals in mijn carrière historisch belangrijk patrimonium exposeren én verkopen. Denk maar aan de twee wijnkoelers en de mosterdpot in Sèvres-porselein uit het servies 'enfants et mosaïques' van Lodewijk XV. In 2017 werd op Tefaf Maastricht nog een albaster putto van Cornelis Floris verkocht aan Museum M in Leuven. Dat engelfiguurtje uit de sacramentstoren van het Celestijnenklooster in Heverlee stond op mijn Brafa-stand in 2015."

Wat is de sociopolitieke context waarbinnen deze albarello is gemaakt?

"Eind 15e en begin de 16e eeuw kwam een eerste generatie Italiaanse pottenbakkers naar Antwerpen om er keramiekateliers te starten. Dankzij de haven was Antwerpen een belangrijk

handelskruispunt, en daar zagen de Italianen het economisch potentieel goed van in. Aanvankelijk waren die ateliers nogal bescheiden, maar ze groeiden geleidelijk uit tot kleine ondernemingen. In de tweede helft van de 16e eeuw raakte de tweede generatie keramisten meer vermengd met de lokale bevolking. Op de Antwerpse majolica doken bijgevolg minder Italiaanse en meer Vlaamse motieven op, beïnvloed door de gravures van Cornelis Floris en Hans Vreedeman de Vries. Die tweede generatie droeg bij tot de uitstraling van Antwerps keramiek over heel Europa, ook omdat enkele keramisten naar Engeland en de Noordelijke Nederlanden trokken.

In die zin was majolica dus toen ook een internationale vector voor Vlaamse kunst. Midden de 16e eeuw kregen de Antwerpse ateliers belangrijke internationale bestellingen binnen. Zo kwam Antwerpse majolica terecht in het Luxemburgse kasteel 'La Fontaine' van Peter Ernst I van Mansfeld, in het Kasteel van Breda van de Nassaus en in de kapel van Anne van Montmorency in zijn Château de Fère-en-Tardenois."

Wat is eigen aan de kennis rond keramiek?

"Om keramiek goed te kennen, moet je zijn vormtaal, zijn decoratie én zijn historische context snappen. Keramiek dateren en situeren betekent

concreet: referenties herkennen aan de toenmalige edelsmeedkunst, gravurekunst, schilderkunst en beeldhouwkunst. De decors op keramiek of porselein waren bijvoorbeeld vaak beïnvloed door de toenmalige kunstenaars of graveurs, zoals Watteau, Boucher of Teniers. Concreet waren Cornelis Floris en Hans Vreedeman de Vries belangrijke inspiratiebronnen voor de Antwerpse majolicamakers in de tweede helft van de 16e eeuw. Om de keramiek dus goed te snappen, moet je ook al die andere kunstvormen goed kennen. Dat soort artistieke interacties breng ik ook graag op mijn beursstands naar voor."

Wist u dat Brafa jaarlijks zo'n vijftien nieuwe namen toevoegt aan de deelnemerslijst? Op die manier probeert de beurs nieuwigheden te brengen zonder het geheel uit evenwicht te brengen.

BRAFA ART FAIR Joaquim Tenreiro, 'chaise longue', 1950. Palissanderhout uit Rio en gevlochten riet, 76 x 183 x 71 cm. Te zien bij Galerie Le Beau. Stanislas Gokelaere: "Deze chaise longue werd ontworpen door de Braziliaan Joaquim Tenreiro in 1950. Tenreiro werd geboren in Portugal. In dit meubel kan je de Europese en Braziliaanse invloeden van de ontwerpen zien. Het type stoel bestond reeds in de Griekse oudheid en gevlochten riet werd in Europa veel toegepast vanaf de 17e eeuw. De sensuele lijnen en curves tonen dan weer de Braziliaanse invloeden."

Prijs indicatie: € 50.000-100.000

BRAFA ART FAIR Joseph-Simon Cousin, 'La pagode chinoise', Parijs, ca. 1780. Haard klok in gebeiteld verguld brons met witte marmer uit Carrara, 67 x 33 x 22 cm. Te zien bij La Pendulerie.

Edouard Guérin: "Deze Franse klok werd gemaakt in de Chinese stijl. De Parijzenaren in de 18e eeuw waren zot van objecten uit het Oriënt, in het bijzonder uit China of Japan. Sinds de 17e eeuw zie je hoe de Oriëntale stijl stil aan binnen sijpelt in de Franse creaties."

Prijsindicatie: € 115.000

BRAFA ART FAIR Eugène Boudin (1824-1898), 'Le Bassin du Commerce, Bruxelles', 1871. Olieverf op paneel, 25,5 x 34,5 cm. Te zien bij Galerie de la Présidence.

Florence Chibret-Plaussy: "Eugène Boudin, een schilder uit Normandië, wordt gezien als de voorloper van het impressionisme. In 1870 zou hij zich installeren in Brussel, waar hij zich in zijn schilderstijl moet plooiën naar de smaak van de Belgen, waarover hij zegt: "On attend mes essais pour nous faire des commandes sous la condition que ce sera fini, mais fini à la loupe."

Prijsindicatie: € 140.000

Belgische topstukken

ROCID.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Het is vanzelfsprekend dat niemand méér topstukken uit de Belgische kunstgeschiedenis verkocht dan de Belgische handelaren en leden van de Kamer van Antiquairs.

Oscar De Vos (Sint-Martens-Latem) kwam in zijn carrière reeds meerdere topstukken tegen, maar een werk van Gustave Van de Woestyne sprong er meteen bovenuit. De Vos liet er in de jaren '70 zijn oog op vallen, en liet het erna niet meer los.

'De Lente' of 'Het Voorjaar' uit 1910 is één van de meesterwerken van Gustave Van de Woestyne in privébezit. Wat is de ontstaansgeschiedenis?

Oscar De Vos: "Gustave Van de Woestyne verbleef tussen 1900 en 1909 in Sint-Martens-Latem. De ontdekking van het eenvoudige landelijke leven ging bij hem gepaard met een diepe religiositeit. 'De Lente' of 'Het Voorjaar' maakte hij in 1910, toen hij in de Vlaamse Ardennen, meer bepaald in Tiegem, woonde. Het is vrijwel zeker het eerste landschap dat Van de Woestyne in zijn carrière maakte. Een absoluut meesterwerk, waarin hij het 'boerenleven' uit zijn Latemse periode idealiseert. In de minutieuze weergave van de bloemen, takken en het gras voel je duidelijk de invloed van de Italiaanse en Vlaamse Primitieven, zoals Van Eyck, Memling of Fra Angelico. Ook de naïeve 'gestapelde' opdeling van het landschap in gebogen lijnen, verwijst naar hun kunst. Alleen de rijke kleuren van de Vlaamse Primitieven, die hij in 1902 meermaals had bewonderd op de beroemde expo in Brugge, komen niet terug op dit werk. In plaats daarvan koos hij voor zachte pastelkleuren, die typisch waren voor de toenmalige Art Nouveau. Al doet het werk van 100 bij 150 cm ook wat Japans aan. Het landschap is geen weergave uit de Leiestreek. Het is

een imaginair tafereel waarin Van de Woestyne meerdere aspecten van de lente samenbrengt: bloeiende fruitbomen, een dromerige vijver, de snoeiende boeren die weggijken van de wieden, de schapen, de kiemende gewassen op de akkers."

Hoe kwam het meesterwerk in uw bezit?

"In 1976 werd dit topwerk op een veiling in het Paleis voor Schone Kunsten aangeboden. Het kwam uit een Waalse privécollectie, waarvan de familie het rechtstreeks bij de kunstenaar had gekocht. Al snel bleek er enorme belangstelling voor dat werk. 1,5 miljoen Belgische Frank was de hoogste schatting. Vooraf had ik mijn interesse al laten blijken aan een andere belangstellende verzamelaar, die mij galant voorrang gaf. Hij hield zijn woord: ik bleef de hoogste bieder, totdat op de eerste rij een vooraanstaande man zich met de biedingen begon te mengen. Hij verhoogde tweemaal met 50.000 frank. Maar uiteindelijk haalde

ik het met 2,2 miljoen frank, een record. Nog vóór ik het geld van de bank had gekregen, belde de geïnteresseerde verzamelaar me al op om het werk over te kopen. Omdat hij zelf een ander werk van Gustave Van de Woestyne had gekocht op die veiling, wou hij zelfs beide schilderijen samen ophalen en meteen het geld aan mij overmaken. Ik weigerde, want ik wou het in mijn privécollectie houden. Ook al was de waarde al flink gestegen en was het werk al meermaals uitgeleend voor belangrijke tentoonstellingen van de Verenigde Staten tot Japan."

Het werk hing in 2001 zelfs op 'Een zeldzame weelde' in het Gentse Museum voor Schone Kunsten.

"De toenmalige directeur van et MSK, Robert Hoozee, was bijzonder tuk op 'De Lente' van Van de Woestyne. Bij gebrek aan eigen fondsen probeerde hij het werk binnen te halen door tussenkomst van de Koning Boudewijnstichting. Dat lukte niet. Uiteindelijk belandde het werk via

het Vlaamse Topstukkendecreet op de Topstukkenlijst, waardoor het nu Vlaanderen niet meer mag verlaten zonder toestemming van de Vlaamse Gemeenschap. Dat is op zich niet zo erg, want het was nooit mijn bedoeling om dit werk te verkopen aan een buitenlandse verzameling. Zo'n topwerk hoort inderdaad bij ons. Dus hou ik het nog bij. Als handelaar ben ik altijd tegelijk ook verzamelaar geweest."

BRAFA ART FAIR Willem Kierckx de Oude (1652-1719), 'Engel', Antwerpen, ca. 1700. Beschil-
derd hout, hoogte: 173 cm. Te zien bij
Galerie Sismann.

Gabriela Sismann: "Het is zelden dat
zo'n uitzonderlijk werk op de markt
komt. Het gewaad bevat verschil-
lende lagen die opstapelen boven
de onblote knie. Deze complexe
constructie en de fysionomie van de
engel zijn typerend voor Willem Ker-
ricx de Oude."

Prijsindicatie: € 100.000-150.000

BRAFA
ART FAIR

Anto Carte (1886-1954), 'Le petit Arlequin',
ca. 1928. Doek, onderaan links gesigneerd
'Anto Carte', 100 x 80 cm. Te zien bij Lancz Gallery. Justine
Cornet: "Anto Carte is de oprichter van de kunstenaars-
groep Nervia, die de Waalse kunst, die in de schaduw
stond van het Vlaamse expressionisme van Sint-Martens-
Latem, wou opwaarderen. We zien een geliefkoosd on-
derwerp van de kunstenaar: het afbeelden van kinderen."

BRAFA
ART FAIR

Pierre Alechinsky, 'Le Point Du Jour', 1966.
Olieverf op doek, 130 x 81 cm. Te zien bij
Die Galerie. Thyra Mecklenburg-Solodkoff: "Veel van de
titels van Alechinsky's werken verwijzen naar zijn liefde
voor literatuur."

Vakkennis

ROC1D.BE
ROYAL CHAMBER OF ART DEALERS

Een goede kunsthandelaar onderscheidt zich door zijn vakkennis, zijn geduld en zijn bereidheid om diepgaand onderzoek te verrichten. Soms leidt doorgedreven onderzoek tot belangrijke (her)ontdekkingen, die gaten in de kunstgeschiedenis opvullen.

Alain Berger van Galerie Berger (Beaune, Frankrijk) kon na langdurig onderzoek in de Franse archieven een secretaire terugkoppelen aan haar herkomst, het kasteel van Versailles.

Wat maakt deze secretaire emblematisch voor de carrière van de galerie?

Alain Berger: "Dit zogenaamde 'bureau en pente' is op 18 februari 1745 in Versailles geleverd aan La Dauphine, Maria Theresia van Bourbon (1726-1746). Dat was op minder dan een week vóór haar huwelijk met Lodewijk Ferdinand van Frankrijk, de oudste overlevende zoon van Lodewijk XV. Het bureau was bedoeld voor haar appartement in Versailles. We ontdekten het bureau in de jaren '80 bij een Parijse verzamelaar, die het al lang in zijn bezit had. Bij de successie moest de inboedel verdeeld worden en bleken de kinderen en kleinkinderen weinig

interesse te tonen in het historische meubel. We kochten het en boden het via een confrater aan op de Biennale des Antiquaires in Parijs. Die presenteerde het daar op zijn beurt aan Gerald Van der Kemp, de voormalige conservator van het Kasteel van Versailles, die later conservator werd van Monets tuin in Giverny. Omdat de secretaire van dezelfde maker was als het 'bureau du Dauphin' in Versailles, B.V.R.B. namelijk, streed Van der Kemp ervoor om het stuk aan te kopen. Zo konden beide meubels samen tentoongesteld worden. Op die manier belandde de secretaire in 1987 terug in het kasteel van Versailles. Iedereen die het nu bezoekt, kan er onze ontdekking bewonderen."

Hoe konden jullie het bureau met zekerheid aan Versailles' inboedel toeschrijven?

"Er was een inscriptie in het meubel, B.V.R.B n°1344, maar de nakomelingen van de verzamelaar hadden de moeite niet gedaan om te achterhalen waar dit op slaat. In de Bibliothèque Nationale zijn alle archieven bewaard met alle inventarisnummers van Versailles' inboedel. Als antiquair doen wij wel de moeite om zoveel mogelijk research te

doen naar de provenance van zo'n stuk. Dankzij de inscriptie weten we exact op welke datum het in Versailles is geleverd en in het Journal du Garde Meuble is beland. In 1752 stond het nog in het Kasteel van Versailles, want toen is het opgenomen in de inventaris. Na de Franse Revolutie is het verkocht in een Koninklijke boedelverkoop. Omdat de Fransen toen niet als royalisten wilden bestempeld worden, verdwenen veel 'koninklijke' meubels via die weg in Engelse of Duitse collecties. Drie eeuwen later komt er af en toe nog één bovendien. En in het beste geval maken die herontdekkingen het omgekeerde traject mee: van een privécollectie terug naar Versailles."

Als Franse antiquair Frans erfgoed aan Versailles verkopen: dat moet de kroon op uw carrière zijn.

"De transactie dateert al van 30 jaar geleden, maar ik garandeer u: we praten er nog steeds over met een krop in de keel. Het is onze gouden medaille. Ook voor Van der Kemp was de ontdekking een emotioneel moment. Het was mede dankzij zijn Amerikaanse vrouw Florence dat er fondsen zijn gevonden om het topstuk toen aan te kopen. Zij legde het contact met de Frans-Amerikaanse 'vrienden van Versailles', die ervoor zorgden dat het naar zijn bakermat kon terugkeren. En naar nergens anders."

BRAFA Baccio da Montelupo, 'Houten corpus met beweegbare armen', eind 15e eeuw – begin 16e eeuw. Hout, originele polychromie, 89 x 86 cm. Te zien bij Antichità Sandro Morelli. Sandro Morelli: "Dit beeld springt in het oog omdat het getuigt van de opkomst van de anatomische studie in de renaissance. Op het gezicht kan je het verdriet gedetailleerd aflezen. Daarnaast zijn de armen beweegbaar, en bevat het beeld nog steeds de originele polychromie. Dit aanvankelijk anonieme beeld kon dankzij Prof. David Lucidi toegeschreven worden aan Baccio da Montelupo."

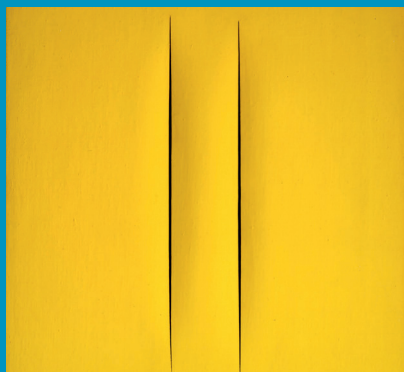
BRAFA Jean-Baptiste Lebas (1878-1944), 6 zetels. Te zien bij Galerie Delvaille. Olivier Delvaille: "Sinds de 18e eeuw werden zetels telkens in identieke stukken van vier, zes en soms wel twaalf besteld. Helaas verloren deze paren elkaar vaak doorheen de eeuwen en kom je vandaag zelden complete series tegen. Een jaar geleden stuitte ik op een serie van vier zetels door Jean-Baptiste Lebas. Omdat ik de tijd niet vond om ze te laten restaureren, liet ik ze een tijdje in mijn depot staan. Acht maanden geleden ontdekte ik echter een ander paar, dat ik meteen identificeerde als een onderdeel van dezelfde serie: het identieke model, dezelfde stof, het signatuur van Lebas én de missende nummers uit mijn serie van vier zetels. In mijn 35-jarige carrière heb ik helaas vele series zien opgebroken worden, maar het is de eerste keer dat ik een serie weet te herenigen!"

Prijsindicatie: € 65.000

BRAFA

ART FAIR

26 JAN - 03 FEB 2019
BRUSSELS / BRAFA.ART

GUEST OF HONOUR: GILBERT & GEORGE

DELEN

PRIVATE BANK